HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וחלי חלי חליה לעמא טומאת אוכלין. לרבי יוחנן בן ברוקה כדלית ליה דהיינו כביצה חסר רביע שהרי הוא שיער [פב:] בככר של רובע קב כדלאמר מחלה שכר לחנווני נמצא ככר בפונדיון רובע קב והן ו' ביצים חליה ג' ביצים לבית המנוגע וחלי חליה ביצה ומחצה לפסול את הגויה ולטומאת אוכלין ג' רביעי ביצה ולר"ש ששיער [שם] בככר מג' לקב ככר שלימה מ' ביצים חליה ד' חלי חליה ב' חלי חלי חליה ביצה: **דלא שוו שעורייהו להדדי.** לא הוא שיעור טומאת אוכלין חלי שיעור פסול גויה מצומצם אלא יש שאומרים פחות ויש שאומר' יותר: **דתניא כמה שעור חלי פרס. לפסול את הגוייה: חסר קימעא.** בביצים קטנים שיערוה ואליבא דר"ש דאמר במתני' ב' ביצים: **שיער רבי.** שלא אחת שהובאה לפניו ומצא למנין קבין שבה יותר מכ"ד ביצים לקב דהיינו לככר של שלשים הקב יותר ממ' וחליה יותר על ד' וחלי חליה ב' ביצים ועוד אחד מכ' בביצה ביצה דהיינו לחלי פרס אחד מעשר בביצה תוספת. ויש ששונין אחד ממ' בביצה ומפרשי לב' הביצים תוספת אחד ממ' ותו לא. והמדקדק בלשון הזה א"א להעמידו לקמן ואני שייכן שמעתי: **כמוה וקליפתה.** אלמא לא שוו לחלי שיעור לפסול גוייה דלי לרבי יהודה חסר קימעא בעי מיהוי ואי לרבי יוסי ביצה וקליפתה שוחקות בעי מיהוי ואי לרבי ועודות בעי דהיינו טפי: **בלא קליפתה.** נמי זוטר טפי אפילו מפלגי שיעוריה דחלי פרס דרבי יהודה: **זו דברי ר' יהודה.** הך ברייתא דחלי פרס דלעיל: **ר' יוחנן בן ברוקה.** ואוקימנא אליבא דבככר של רובע הקב ו' ביצים שיעור לעירוב חליה ג' חלי חליה ביצה ומחצה: **פשיטא.** דהא רב חסדא גופיה הכי אוקמה לעילו לא מהן מחצה לחנווני: **בוציון.** שם הלים: **מודיא קודפא.** שם הסאה: **דמן נאוסא.** מאומו מקום: **דמדברים.** שהן ו' קבין וקי"ל קב ד' לוגין ולוג ו' ביצים הרי כ"ד ביצים לקב קמ"ד לסאה: **ואי דירושלמים.** דאמר לקמן דעודפת שתות על סאה שהיתה בימי משה ושתות הביאו מבחוץ דהיינו חמישית כשיעור הראשון הרי ניתוספו כ' על ק' וניתוספו חמישית על מ' דהיינו ח' וביצה חסר חומש על ד' הרי תוספת כ"ט חסר חומש תנס על קמ"ד הרי קע"ג וכההוא בציר חומשא לא דק: **ואי דליפורים.** דאמר לקמן יתירה על ירושלמית שתות מלבר **חוין.** למאה עשרים תוספת לע' י"ד תוספת שהן חומש של ע' שניתוסף עליה חלק חמישי שמתחילה שהוא חלק ששי למדה הגדולה דהיינו שתות מלבר כלומר על החמשה הביאו ששי מן המוך הרי תוספת ל"ד תנס על קע"ג הרי ר"ז ובתוספת של ג' הביצים חומשין לא דק שהרי מחשבון הראשון חסר חומש לא מג' אלה חומש לא נשאר אפילו חלי ביצה: **אייתי חלתא שדי עלייהו.** בסאה זו שהובאה לפניו היתה סאה ליפורית וחלתה שבשיטולו חלתה תעמוד על סאה ושיעור חלה אחד מכ"ד כדאמר בפרק חלון שבין ב' חלירות (לעיל פא.): **כמה חוין תמני.** שהן אחד מכ"ד בקל"ב ולא דק בחלתן של ט"ו ביצים הנותרין ועולה ליותר מחלי ביצה: **אייתי ועודות דר'.** ששיער ומצא לכל ב' ביצים של מדברית אחד ממ' בביצה כדאמר דהוי לפ' ביצים ביצה לק"ס ב' ביצים ולמ"ז הנותרין יותר מחלי ביצה: **לי הכי טפי הוי נהו.** ממאתן ושיבסר ומשני כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. כך דקמ"ד הוי מ"ח: **שפוס.** מלבר: **ושל ליפורים יתירה על ירושלמים שפוס.** ירושלמית ושתות מלבר: תילתא קאמר: **שלש דידה כמה הוי נ"ח נכי תילתא.** דהא סאה ירושלמית קע"ג כדאמרינן לעיל: **קרוב לשלש דידה.** ס"ט ועודפה ס"ג: **ושלש דידה.** דהוא ס"ט קרוב הוא למחצה מדברית דהוא ע"ב: **בועודות דרבי.** כי משערת לה בועודות דאשכח בה רבי דשיער בה מאתן ושיבסר והוי שלש דידהו ע"ב ושלש ביצה ויתירה על מחצה דמדברית ע"ב: **כלי**

תנא א וחצי חצי חציה לטמא טומאת אוכלין ב ותנא דידן מ"ט לא תני מישום דלא שוו שיעורייהו להדדי דתניא כמה שיעור חצי פרס ב' ביצים חסר קימעא דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר ב' ביצים שוחקות שיער רבי ב' ביצים ועוד כמה ועוד אחד מעשרים בביצה ואילו גבי טומאת אוכלין תניא רבי נתן ורבי דוסא אמרו כביצה שאמרו כמוה וכקליפתה וחכ"א ג כמוה בלא קליפתה אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא זו דברי רבי יהודה ורבי יוסי אבל חכ"א ג כביצה ומחצה שוחקות ד ומאן חכמים רבי יוחנן בן ברוקה פשיטא שוחקות אתא לאשמועינן כי אתא רב דימי אמר שיגר בוציון לרבי מודיא דקונדרים דמן נאוסא ושיער רבי מאתן ושבע עשרה ביעין הא סאה דהיכא אי דמדברית קמ"ד הוא ואי דירושלמית קע"ג הוא ואי דציפורית ר"ז הויין לעולם דציפורית אייתי חלתא שדי עלייהו חלתא כמה הויין תמני אכתי בצר ליה אלא אייתי ועודות דרבי שדי עלייהו אי הכי הוי ליה טפי כיון דלא הוי כביצה לא חשיב ליה ת"ר סאה ירושלמית יתירה על מדברית שתות ושל ציפורית יתירה על ירושלמית שתות נמצאת של ציפורית יתירה על מדברית שליש שליש דמאן אילימא שליש דמדברית מכדי שליש דמדברית כמה הוי ארבעין ותמניא ואילו עודפא שיתין ותלת ואלא שליש דירושלמית שליש דידה כמה הוי חמשין ותמניא נכי תילתא ואילו עודפא שתין ותלת ואלא דציפורי שליש דידה כמה הוי שבעין נכי חדא ואילו עודפא ס"ג אלא א"ר ירמיה ה"ק נמצאת סאה של ציפורי יתירה על מדברית קרוב לשליש שלה ושליש שלה קרוב למחצה דמדברית מתקיף לה רבינא מידי קרוב קרוב קתני אלא אמר רבינא ה"ק נמצאת שליש של ציפורי בועודיות של רבי יתירה על מחצה של מדברית שליש ביצה תנו רבנן ז ראשית עריסותיכם

וחצי חצי חציה לטמא טומאת אוכלין. אוכלו תנאי קאי כדמפרש בקונטרס לר"י בן ברוקה כדלית ליה דהיינו כביצה חסר רביע ולר"ש כביצה שלימה והא דאמר בכל דוכתא כביצה לטומאת טומאת אוכלין היינו כרבי שמעון ולא כרבי יוחנן בן ברוקה:

קע"ג הויא ר"ז הויא. אין החשבון מכוון לכפי' בקונטר' ולא דק:

חלתא במה הויין תמני מאתן וחמיסר הויין. כ"ק גרים חלתן כמה הויין תשעה מאתן ושיתסר הויין וכן הוא אמת כדאמר בפ' חלון (לעיל דף פא.) דשיעור חלה א' מכ"ד ולריך ביצה לכ"ג ביצים ותשעה פעמים כ"ג הם ר"ז: **שליש** דידה כמה הוי שיתין נכי תרתי. לא דק דמעט חסר וכיון דלא חסר אלא מיעוט ביצה לא חיים ויש דגרס שיתין נכי תרתי ונכי פוותא:

נמצאת שליש (א) ציפורי. בועודות ושלש דקתני בברייתא קאי אשלש ליפורי ואשלש ביצה: **יתירה** על מחצה של מדברית שליש ביצה. לפי שמונה שלש לציפורי ס"ט וס"ט ועודות ג' ביצים וט' ועודות ואם כן שלש לפורי עם הועודות ע"ב ביצים ומחצה חסר ועוד כיון דלא הוי אלא ביצה קרי לה שלש אבל אי דייקת בה שפיר הוי יותר מחלי ביצה דהא סאה ליפורי הוא יתירה על ר"ז קרוב לב' חומשים ונמצא שלש שלה ס"ט ביצים וחלי חומש וכשתצרף עם הועודות הוי יותר מע"ב ביצה ומחצה ואמר מהר"י דהך ברייתא קיימא לקבלת רב דימי דקאמר ושיער רבי מאתן ושיבסר ולא חשיב ועודות של ז' ביצים הואיל ואינו עולה לביצה ושלש ממאתן ושיבסר עולין שבעין ותרין ושלש ומה שמקשין שבהולה שמעתין חשיב ועודות של ליפורי ושל מדברית לא חשיב דהא ועודות אינם בכולהו דלא הוסיפו אלא שתות בירושלמית וכן בליפורי אור"י דבירושלים ובליפורי לא הוסיפו כי אם למנין ביצים של סאה מדברית והקדמונים שלפני רבי דקדקו בדבר שאין בתוספת שלהן שתות מצומצמת כי ביצים מדבריות היו גסין יותר מאותן של יוס התוספת והוסיפו על מדת ליפורית שהיתה מאתן וז' ביעין ושני חומשין חסר קימעא י' ביצים אחד מכ' לכל ביצה: **על** מחצה של מדברית שליש ביצה. מפרש מהר"י נמצא שלש של ליפורי מצגאו יתירה על שלש של מדברית מלבר שלש ביצה וקאי שלש דבריתא אתרוייהו ואביצה ורביעא מפרש דברי רבי ירמיה ומפרש דה"ק רבי ירמיה נמצאת סאה ליפורית יתירה על של מדברית קרוב לשלש שלה פי' לשלש מדברית מלבר ושלש שלה פירוש ושלש של ליפורי מצגאו קרוב למחצה של מדברית וכעין זה מצינו בפרק בכל מערבין (לעיל דף לה:) אמר רבי ירמיה כשהיה עליה שרץ כל בין השמשות ומפרש לה רבה ורב יוסף: שבעה

ט א ב ג מי' פ"ד מה' טומאת אוכלין הל' ח:
י ד מי' פ"ו מהלכות בכורים הלכה טו סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שכד סעיף ח:

רבינו חננאל (המשך)

חומשא. של מדברית דהיא כ"ט ביעי פחות חומש ביצה, (כ"ד) [כ"ט] מוספת על קמ"ד הוויין להו קע"ג ביעי. אי סאה דציפורי ר"ז ביצים הוויין. ואמרין לעולם סאה ששיער רבי ר"ז ביצים, סאה דציפורי היא. והאי דאמרת ר"ז (סאה) ביצים בתר דאפיקו חלתן. וכי שיער רבי ר"ז בהדי חלתן. ואתינן למיחזי חלת סאה של ציפורי כמה ביעי הוויין. ומדתנן במתני' שיעור חלה אחד מכ"ד, נמצאו שהורמה חלה מזו הסאה ט' ביצים. ודחינן אכתי (ר"ז) [רט"ז](ב) ביעי הוויין, ור' שיער ר"ז. ושבקינן להני חושבני לכולהו ואמרינן אלא אייתי ועוד דר' ושדי עלייהו. כלומר, של צפורי הויא ר"ז ביצים שוחקות, שהן כל ביצה ובביצה ועוד עציבות. וכי שיער רבי ר"ז ביצין עציבות שיער. לפיכך אייתי ועוד שהוא חלק אחד מעשרים בביצה שא' ר', ושדי אהני ר"ז ביעי (פי') [דהיינו] ר"ז עדוויים. [ופרכינן א"ה הו"ל טפי]. ופרקינן כיון דלא הוויין ביצה לא חשיב להו. ת"ר סאה ירושלמית עודפת על של מדברית שתות. ושל ציפורי עודפת על של ירושלמית שתות. נמצאת ציפורי עודפת על מדברית שליש. שהוא מחצה. האי שליש דהיכא אי דמדברית טפי הוא, שליש דמדברית מ"ח הוא, כי שדית לו אקמ"ד הוויין קצ"ב, ג) ואגן קע"ג ביעי הוא דאמרי' בסאה ירושלמית. ואי בשל ציפורית אכתי בצרן להו. א"ר ירמיה הכי קאמר **נמצאת סאה של ציפורי** עודפת **על של מדברית קרוב לשליש שלה כו'.** ודחי לה רבינא מידי קרוב קתני, אלא הכי קאמר נמצאת סאה של ציפורי יתר על מחצה של מדברית ועוד דר' שליש ביצה. פי' סאה ציפורית בתר דשדית עלה ועוד דר' הויא ר"ז ביעי. שלישה הוויין ע"ב ביעי, ושלש ביצה ומחצה של מדברית. דהיא קמ"ד ביעי חציה ע"ב ביעי. אישתכח שליש של ציפורי עודף על מחצה דמדברית שליש ביצה. ת"ר סאה ירושלמית עודפת על של מדברית שתות כו'. פי' סאה מדברית הוויא לה קמ"ד ביצים, שתותיהן הוויין כ"ט ביעי, קמ"ד וכ"ט ביעי קע"ג. נמצאת סאה ירושלמי שהיא קע"ג ביצים עודפת על סאה מדברית שתותא מלבר, עוד שתות ק"ע הוא ל"ד. כשתוסיף ל"ד על קע"ג הוויין ר"ז ביצים נמצאת עוד של ציפורי עודפת על של ירושלמית שתות מלבר. ונשאר שתות, שליש ביצים שלא נחשב. אלא כיון שאין בשתותיהן שיעור ביצה לא חשיב להו כדאמרן לעילא. וראינו לרבותינו הגאונים זצ"ל פירוש זולתי זה הפירוש אבל זהו קבלה ומסורות בידינו. ירושלמי מזונו לחול אבל לא לשבת דברי ר' מאיר כו'. ר' מאיר סבר בחול דלית (ביה) [ליה](ג) בשש לאכול בו, אכיל פיתא צבחר, בשבת דאית ליה מטעמי, אכיל פיתא סגין. ר' יהודה סבר בחול דלית ליה מה לוכל [פיתא] סגין, בשבת דאית ליה מה לאכול אכיל פיתא צבחר. איתא חמי ר' יוחנן בן ברוקה אמר, הן עביד עיגולא תריסר ביעי, והדין עבוד עיגולא תמני ביעי, והוא ר' שמעון ותני כן קרובין דבריהם להיות שוין. רב הונא א' צא מהן שליש ליציאה. ת"ר ראשית עריסותיכם

א) [תענית ו. כו: יבמות מו: קה: כתובות ו: לג: קידושין טו: גיטין כב. מו: עו. ב"ק עא. ב"מ ס: ע"ז ז: סנהדרין סו. שבועות לו. חוליות ג. ה: זבחים מב. מנחות פח: בכורות יד: יח. ב. חולין עט. תמורה ל: לג: נדה ח: נב:], ב) [לף פב:].
ג) [ובתוספת מומשן של ג' הביצים רש"ש],

תורה אור השלם

1. רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ:
במדבר טו כ

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ונמצאת שלש של ליפורי ובועודות וכו' ושלש:

גליון הש"ם

גמ' **ותנא דידן מ"ט לא תני.** תמוה לי מהיכא פסקיה זה לרש"י שיעור ט"ו ג' רביעי ביצה כיון שהוא חלי חלי דילמא בתמת בלש"ע ט"ו בכביצה כדדר' אוכל הנאכל בנת אחת אלא דהבריית כר"ש דלדידיה דביצה הוא חלי חליה מש"ה נקט ליה בסדר החשבון דחלי חליה לעמא טומאת אוכלין אבל מתני' חליה לגיס המנוגע דקאי ריב"ג ור"ש למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה מש"ה לא מקמט חלי חליה לטומאת אוכלין דלרי"ג אינו כן וה' יאיר עיני:

רבינו חננאל

ואם יאכל תרומה או קודשים חייב שגרם להן טומאה. והאי דקתני חצי פרס, בענין למהוי ליה רווחא למיכל דאי משלים סעודה דיליה בההיא סעודה דתרומה או קודשים קודם שיתאכלו האוכלין הטמאין במעיו חייב. **תנא וחצי [חצי] חציה לטמא טומאת אוכלין.** ואקשינן **ותנא דידן מאי טעמא לא תני וחצי [חצי] חציה לטמא טומאת אוכלין.** ופרקינן משום דלא שוו שיעורייהו להדדי. דאילו שיעור חציה בבית המנוגע וחצי חציה לפסול את הגויה שוין, ואילו בטומאת אוכלין ר' נתן (אור') ור' דוסא אומרים כביצה שאמרו כמוה וכקליפתה. וחכמים אומרים כמוה בלא קליפתה. והילכתא בפלוגתא לא קמיירי. ותניא כמה שיעור חצי פרס שתי ביצים חסר קימעא דברי ר' יהודה. ור' יוסי אומר שתי ביצים שוחקות, שיער רבי שתי ביצים ועוד. וכמה הוא ועוד [אחד] מעשרים בביצה. אמר רב חסדא זו **דברי ר' יהודה ור' יוסי אבל חכמים אומרים כביצה ומחצה שוחקות,** הוא דהוי חצי פרס. ואמרינן מאן חכמים ר' יוחנן בן ברוקה הוא, דהיכא שיעורא דכבר חצי קב דהוא בחשבון קמ"ד ביצים לסאה, דהיא הפת ששה קבין, מגיע לכל קב כ"ד ביצים, חצי קב י"ב ביצים, והוא שיעור הככר קודם שיפרש רב חסדא. צא מהן מחצה לחנווני, חצי ככר שהן ו' ביצים לבית המנוגע, וחצי חציה שהן ג' ביצים לפסול את הגויה, וחצי חצי חציה שהיא ביצה ומחצה לטמא טומאת אוכלין. פשיטא דר' יוחנן בן ברוקה היא. ושנינן אין מיהו שוחקות אתא רב חסדא לאשמעינן דלא תנן. מאי שוחקות עודפות כמעט. כי אתא **רב דימי אמר שיגר לו בוציון לר' מודיא קונדיסא דמן ניסא.** דהוי סאה, ושיער(ו)רה רבי רי"ז ביעים. ואקשינן, הא סאה דשיע(ו)רא רבי רי"ז ביעי דהיכא, אי סאה ירושלמית דעודפת על של מדברית מדברית, קמ"ד ביעי היא, דהיא ו' קבין, כל קב כ"ד ביצה הרי קמ"ד ביעי. אי סאה ירושלמית דעודפת על של מדברית

א) כל"ל וכ"כ התוס' בשמו בד"ה תלתא. ב) אולי ל"ל ותנן ר"ז ביעי הוא דאמרינן בסאה של ליפורית כל"ל. ג) בשש הוא לפתן וכמ"ש בערוך ערך בשש ופירושו פשוט.